

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФІНАНСОВА АНАЛІТИКА

**Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
для здобувачів вищої освіти
спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок"
освітньої програми "Фінанси і кредит"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2023**

УДК 336.67(072.034)
Ф59

Укладач М. М. Берест

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.
Протокол № 6 від 14.12.2022 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Фінансова аналітика [Електронний ресурс] : методичні ре-
Ф59 комендації до виконання курсової роботи для здобувачів вищої
освіти спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок" освітньої програми "Фінанси і кредит" першого
(бакалаврського) рівня / уклад. М. М. Берест. – Харків : ХНЕУ
ім. С. Кузнеця, 2023. – 49 с.

Викладено основні вимоги щодо структури, змісту, оформлення та за-
хисту курсової роботи з навчальної дисципліни. Наведено методичні реко-
мендації до її виконання та визначено основні завдання. Подано методичні
рекомендації, спрямовані на вироблення у студентів практичних навичок
щодо розрахунку показників, які характеризують фінансову діяльність підпри-
ємств і надають можливість діагностики їхнього фінансового стану.

Рекомендовано для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок" освітньої програми "Фінанси і кре-
дит" першого (бакалаврського) рівня всіх форм навчання.

УДК 336.67(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2023

Вступ

Трансформація економіки України вимагає докорінної перебудови системи оцінювання ефективності діяльності суб'єктів господарювання, що, зокрема, передбачає проведення глибоких аналітичних досліджень, у результаті яких визначають та реалізують сценарії заходів для вирішення фінансових проблем і забезпечення стійкого висхідного розвитку господарських процесів. Щоб керувати складним процесом ефективного використання ресурсів, ОПР (особі, що приймає рішення) необхідно мати у своєму розпорядженні, насамперед, добре структуровану, своєчасну, достовірну та всебічну інформацію як активний інструмент обґрунтування моделей розвитку господарювальних систем.

Фінансовий аналіз відіграє ключову роль у сучасній економіці, управлінні фінансами та забезпеченні ефективної роботи підприємств. Це важливий інструмент для аналізу ефективності бізнесу та прийняття рішень щодо інвестицій, злиття та поглинання та інших корпоративних дій. Фінансовий аналіз допомагає виявити тенденції у фінансовій діяльності, оцінити ризики, пов'язані з інвестиціями, й оцінити вартість компаній. Аналітичні дослідження дають змогу зрозуміти економічні сили, які впливають на бізнес-операції, і допомагають забезпечити ефективне використання ресурсів. Завдяки фінансовому аналізу компанії можуть приймати обґрунтовані рішення щодо своїх фінансів і забезпечувати свій довгостроковий успіх.

Метою вивчення навчальної дисципліни "Фінансова аналітика" є опанування теоретичних основ проведення аналітичних досліджень у сфері фінансової діяльності та набуття практичних навичок аналітичної роботи. Підсумковим етапом вивчення навчальної дисципліни "Фінансова аналітика" є курсова робота, в процесі виконання якої реалізується активний зв'язок теоретичного навчання з практичним досвідом роботи в сфері формування, розподілу та використання фінансових ресурсів підприємства.

Курсова робота з навчальної дисципліни "Фінансова аналітика" є самостійною кваліфікованою роботою, яку виконують студенти денної та заочної форм навчання.

Метою курсової роботи є закріплення та розширення одержаних у процесі навчання теоретичних знань і практичних вмінь та навичок з навчальної дисципліни шляхом проведення аналітичного дослідження діяльності конкретного суб'єкта господарювання.

Для досягнення вказаної мети студенти мають вирішити такі **завдання**: визначити та обґрунтувати актуальність теми курсової роботи; обрати об'єкт (підприємство, ІТ-компанію тощо) та сформувати інформаційну базу курсової роботи;

провести аналітичне дослідження діяльності підприємства за визначеними в поданих методичних рекомендаціях напрямками;

розробити рекомендації щодо покращення фінансового стану досліджуваного суб'єкта;

оформити результати проведеного теоретичного та практичного дослідження у вигляді пояснювальної записки;

захистити курсову роботу.

Об'єктом курсової роботи є фінансово-господарська діяльність суб'єкта аналітичного дослідження.

Предметом курсової роботи є процес її аналізу.

Кожному студенту призначають керівника курсової роботи з числа викладачів кафедри. Керівник проводить індивідуальні консультації з написання роботи для студентів згідно з установленим графіком. Студент має право розробити разом з керівником календарний план виконання курсової роботи в аспекті окремих розділів роботи.

Курсову роботу студент подає на перевірку керівникові не менше, ніж за тиждень до захисту, який не може відбуватися пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Після перевірки керівником курсову роботу повертають студенту з допуском до захисту або ж з зауваженнями на дороблення. Після необхідного доопрацювання студент може повторно надати свою роботу на перевірку, після чого робота може бути допущена до захисту.

Захист курсової роботи передбачає стислу доповідь (3 – 5 хв) за результатами проведеного дослідження та відповідь на поставлені керівником курсової роботи питання. Захист може бути проведено дистанційно за умови онлайн навчання за допомогою засобів дистанційного зв'язку.

Курсову роботу оцінюють за стобальною шкалою. Остаточну оцінку за виконання курсової роботи визначає викладач під час її захисту студентом.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

**Результати навчання та компетентності,
які формує навчальна дисципліна**

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПР06	ЗК12
ПР09	ЗК09, ЗК12
ПР19	ЗК07, СК09, СК10
ПР22	СК10
ПР23	СК10

Примітка.

ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПР23. Визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК12 Здатність працювати автономно.

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

1. Вибір теми та об'єкта курсової роботи

Тема курсової роботи є уніфікованою та визначається як "Фінансовий аналіз діяльності «...»", де в лапках вказують повне найменування суб'єкта господарювання – підприємства або ІТ-компанії, що є об'єктом аналізу.

Безпосередньо аналітичне дослідження може проводитись з позиції внутрішнього співробітника фірми, працівника аудиторської компанії, кредитного експерта, працівника страхової компанії тощо. Відповідно до обраної позиції та напрямку дослідження слід сформулювати аналітичні висновки, що мають бути подані з урахуванням особливостей аналізу та використовуваних суб'єктами дослідження підходів.

Інформаційним забезпеченням виконання курсової роботи є фінансова звітність суб'єктів господарювання згідно з НП(С)БО (Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку) [9]: форма № 1 "Баланс", форма № 2 "Звіт про фінансові результати" (додаток А).

Рекомендованим періодом дослідження є:

для студентів денної форми навчання: часовий інтервал, не менший трьох звітних періодів (квартал, півріччя, рік);

для студентів заочної форми навчання: часовий інтервал, не менший двох звітних періодів (квартал, півріччя, рік).

Студент має право самостійно обрати підприємство, що буде об'єктом дослідження, якщо має у своєму розпорядженні відповідну інформаційну базу. В іншому випадку студент обирає для аналітичного дослідження підприємство, звітність якого наведена на інтернет-порталі [7], що становить єдиний інформаційний масив даних про емітентів цінних паперів та зберігає у базах даних систематизовану інформацію про емітентів цінних паперів і професійних учасників фондового ринку України або є доступною на інших інтернет-джерелах баз даних стосовно фінансової звітності суб'єктів господарювання.

2. Структура курсової роботи

Курсова роботи має містити 35 – 40 сторінок машинописного тексту та такі структурні елементи:

- 1) титульний аркуш;
- 2) зміст;
- 3) вступ (1–2 сторінки);
- 4) розділ 1 "Експрес-аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства" (10 – 15 сторінок);
- 5) розділ 2 "Поглиблений аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства" (15 – 20 сторінок);
- 6) висновки (3–4 сторінки);
- 7) список використаної літератури (не менше 25 джерел);
- 8) додатки.

Титульний аркуш курсової роботи виконують на уніфікованому бланку (зразок якого розміщено на сайті ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця) з підписами керівника курсової роботи та студента.

Зміст курсової роботи має містити найменування та нумерацію початкових сторінок усіх структурних елементів курсової роботи (зміст, вступ, розділи, висновки, список літератури, додатки).

У **вступі** доводять актуальність обраної теми, розкривають її сутність та значущість для управління фінансовою діяльністю підприємства. Формують мету та завдання, які необхідно вирішити для її досягнення, визначають об'єкт і предмет курсової роботи, наводять загальні дані про підприємство, звітність якого є інформаційною базою дослідження.

У **висновках** наводять основні результати курсової роботи, формулюють рекомендації щодо підвищення рівня фінансової безпеки підприємства.

Список використаної літератури має бути наведений після висновку з нової сторінки.

У **додатках** надають, насамперед, інформаційне забезпечення виконання курсової роботи (фінансова звітність). У разі необхідності до них можна додати формули, проміжні розрахунки, таблиці, рисунки тощо.

3. Рекомендації до написання основної частини курсової роботи

Розділ 1. Експрес-аналіз фінансового стану підприємства

1.1. Аналіз структури та динаміки джерел формування і напрямів використання фінансових ресурсів підприємства

Першим етапом виконання курсової роботи є проведення експрес-аналізу, який дає можливість сформулювати попередню оцінку фінансового стану досліджуваного суб'єкта.

Аналіз структури та динаміки джерел формування і напрямів використання фінансових ресурсів виконують за даними балансу підприємства з використанням методів вертикального та горизонтального аналізу. Згідно з НП(С)БО, джерела формування фінансових ресурсів відображені в пасиві балансу, а напрями їхнього використання – в активі.

Вертикальний аналіз дозволяє визначити питому вагу кожної статті пасиву та активу в підсумку балансу на певний момент часу, тобто дослідити структуру джерел формування фінансових ресурсів і майна підприємства в статистиці.

Горизонтальний аналіз уможливорює вивчення динаміки джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів підприємства шляхом встановлення абсолютних та відносних відхилень за статтями пасиву та активу балансу.

Виконання аналізу структури та динаміки джерел формування і напрямів використання фінансових ресурсів підприємства передбачає заповнення табл. 2 і 3 для кожного звітнього періоду окремо.

За результатами аналізу пасиву й активу балансу надають висновки про структуру та динаміку джерел формування і напрямів використання фінансових ресурсів підприємства: як за кожним звітнім періодом, так і за досліджуваний період взагалі.

Аналіз джерел формування фінансових ресурсів передбачає розгляд абсолютних і відносних змін власних та позикових коштів підприємства.

Під час його виконання потрібно визначити:

- які кошти (власні чи позикові) є основним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства;

Структура та динаміка джерел формування фінансових ресурсів підприємства у 20xx році

Статті пасиву	Джерело інформації, форма 1	Абсолютна величина, тис. грн		Питома вага, %		Зміни за період			
		на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду	в абсолютних величинах, тис. грн	у питомій вазі, %	темп приросту, %	у % до зміни підсумку балансу
1	2	3	4	5	6	7 = 4 – 3	8 = 6 – 5	9 = (7/3) × 100 %	10*
1. Власний капітал	р. 1495								
1.1. Зареєстрований (пайовий капітал)	рр. (1400 + 1405 + 1425 + 1430)								
1.2. Додатковий капітал	р. 1410								
1.3. Резервний капітал	р. 1415								
1.4. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	р. 1420								
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	р. 1595								
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	р. 1695								
3.1. Короткострокові кредити	р. 1600								
3.2. Кредиторська заборгованість	р. (1605 + ... + 1650)								
3.3. Інші поточні зобов'язання і забезпечення	рр. (1660 + ... + 1690)								
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	р. 1700								
5. Чиста вартість активів НПФ	р. 1800								
Баланс	р. 1900								

*Примітка 10 = $\frac{7}{\text{Зміна валюти балансу (підсумок ст. 7)}} \times 100\%$.

Структура та динаміка активів підприємства у 20xx році

Стаття активу	Джерело інформації, форма № 1	Абсолютна величина, тис. грн		Питома вага, %		Зміни за період			
		на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду	в абсолютних величинах, тис. грн	у питомій вазі, %	темп приросту, %	у % до зміни підсумку балансу
1	2	3	4	5	6	7 = 4 – 3	8 = 6 – 5	9 = (7 / 3) × 100 %	10*
1. Необоротні активи	р. 1095								
1.1. Нематеріальні активи	р. 1000								
1.2. Основні засоби	рр. (1005 + 1010 + + 1020)								
1.3. Довгострокові фінансові інвестиції	рр. (1030 + 1035)								
1.4. Довгострокова дебіторська заборгованість	р. 1040								
1.5. Інвестиційна нерухомість	р.1015								
1.6. Інші необоротні активи	рр.(1045 + ... + 1090)								
2. Оборотні активи	р. 1195								
2.1. Запаси	рр. (1100 + 1110)								
2.2. Дебіторська заборгованість	рр. (1120 + ... + + 1155)*								
2.3. Поточні фінансові інвестиції	р. 1160								
2.4. Грошові кошти	р. 1165								
2.5. Інші оборотні активи	рр. (1115 + 1180 + + 1190)								
2.6. Витрати майбутніх періодів	р. 1170								
3. Необоротні активи та групи вибуття	р. 1200								
Баланс	р. 1300								

*Примітка – крім рядків, які не входять до підсумку балансу.

- як змінюється частка власного капіталу в балансі за звітний період: збільшення сприяє зростанню фінансової стійкості підприємства; зменшення сприяє зниженню фінансової стійкості підприємства;
- як змінилась частка позикових коштів у сукупних джерелах формування фінансових ресурсів і про що це свідчить:
  - збільшилась, що може свідчити про підсилення фінансової нестійкості підприємства та підвищення ступеня його фінансового ризику;
  - зменшилась, що може свідчити про підвищення фінансової незалежності підприємства;
  - не змінилась;
- про що може свідчити скорочення (зростання) величини резервного фонду та нерозподіленого прибутку підприємства. Загалом зростання резервного фонду та нерозподіленого прибутку може свідчити про ефективну діяльність підприємства і навпаки. Якщо ж підприємство має від'ємне значення власного капіталу і це обумовлено наявністю непокритих збитків – слід описати, як це впливає на його фінансовий стан та фінансову стійкість;
- як за аналізований період змінилась структура власного капіталу підприємства, на які складники припадає найбільша питома вага;
- які зобов'язання переважають у структурі позикового капіталу; як змінились довгострокові зобов'язання за досліджуваний період;
- підвищився чи знизився ризик втрати фінансової стійкості підприємства – для цього проводять аналіз структури фінансових зобов'язань підприємства:
  - переважання короткострокових джерел у структурі позикових коштів є негативним фактом, який характеризує погіршення структури балансу та підвищення ризику втрати фінансової стійкості;
  - переважання довгострокових джерел у структурі позикових коштів є позитивним фактом, який характеризує покращення структури балансу та зменшення ризику втрати фінансової стійкості;
- які зобов'язання переважають у структурі кредиторської заборгованості на звітну дату балансу;
- яких змін зазнали за аналізований період короткострокові зобов'язання перед бюджетом, перед постачальниками, за авансами;
- які види короткострокової заборгованості в досліджуваному періоді характеризуються найбільшими темпами зростання:
  - негативним моментом є висока частка заборгованості перед бюджетом, оскільки затримка відповідних платежів викликає нарахування пені;

негативним моментом є суттєве зростання розміру та частки кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

У процесі проведення аналізу напрямів використання фінансових ресурсів підприємства потрібно визначити зміни в майні підприємства, зробити висновки про покращення або погіршення структури активів.

Потрібно звернути увагу на такі моменти:

- якою є динаміка загального обсягу використовованого підприємством майна (суми оборотних і необоротних активів) (зростання загальної суми активів характеризується позитивно і, переважно, свідчить про розширення виробничо-господарської діяльності та зростання виробничих можливостей підприємства, однак необхідно враховувати вплив чинника інфляції, проведення дооцінки чи індексації активів тощо);

- зміна яких складових частин майна та у який спосіб вплинула на динаміку загального обсягу активів:

зростання необоротних активів може свідчити про підвищення рівня виробничого потенціалу підприємства загалом, особливо якщо воно відбувається за рахунок збільшення розміру основних засобів або нематеріальних активів;

зростання оборотних активів може бути пов'язаним зі збільшенням обсягів виробництва, що оцінюють у такому випадку позитивно;

у середньому за умов стабільного функціонування підприємства темпи приросту оборотних активів мають бути вищими, ніж темпи приросту необоротних активів. Дотримання цього співвідношення свідчить одночасно про зростання виробничого потенціалу та прискорення оборотності майна підприємства загалом;

- які складові частини активів займають найвищу питому вагу у їхній структурі:

переважання та збільшення в динаміці частки оборотних активів свідчить про формування достатньо мобільної структури майна, а також сприяє прискоренню оборотності сукупних активів підприємства;

- яким є розмір частки необоротних активів у сукупних активах підприємства (це дає можливість охарактеризувати структуру майна як "важку" або "легку"):

якщо вона становить менше за 40 %, то підприємство має "легку" структуру активів, що свідчить про досить високу мобільність і швидкість обороту майна підприємства;

якщо вона становить понад 40 %, то підприємство має "важку" структуру активів, що свідчить про значні постійні витрати, які виникають у ході його діяльності, та значний рівень впливу зміни чистого доходу (виручки) на прибутковість підприємства через обсяг таких витрат;

- як характеризується динаміка складових частин необоротних активів і яких змін зазнала структура необоротних активів;

- як змінилася величина оборотних активів підприємства в досліджуваному періоді:

зростання загального обсягу й окремих складових частин оборотних активів оцінюють позитивно, якщо темпи їхнього зростання приблизно відповідають темпу зростання обсягів виробництва та реалізації продукції підприємства;

значне зростання дебіторської заборгованості потребує більш детального дослідження для виявлення чинників впливу на це явище, оскільки її неконтрольоване збільшення, не пов'язане зі зростанням обсягів реалізації продукції, також призводить до відволікання коштів з обігу та зростання рівня кредитного ризику для підприємства і, отже, може спричинити погіршення фінансового стану підприємства загалом;

- які саме статті мають найбільшу частку у формуванні оборотних активів, про які проблеми це може свідчити:

структура з великою часткою заборгованості та низьким рівнем грошових коштів може свідчити про проблеми, пов'язані зі своєчасним погашенням рахунків дебіторів, і, навпаки, структура з малою часткою заборгованості та високим рівнем грошових коштів позитивно впливає на стан розрахунків підприємства;

- як змінилася вартість запасів за аналізований період, чи є ця зміна позитивною та про що свідчить (якщо вартість запасів збільшилася, а оборотність запасів зменшилася, це є негативним чинником і свідчить про зниження ефективності управління запасами на підприємстві);

- яких змін за досліджуваний період зазнали обсяги дебіторської заборгованості:

зросли, що загалом є негативною зміною та може бути викликано проблемами, пов'язаними з оплатою продукції (робіт, послуг) підприємства або активним наданням комерційного кредиту покупцям, тобто відволіканням частини поточних активів з обігу й іммобілізацією частини оборотних коштів із виробничого процесу;

знизилися, що є позитивною зміною й може свідчити про поліпшення ситуації з оплатою продукції підприємства та про вибір оптимальної політики продажів;

- зіставлення сум дебіторської та кредиторської комерційної заборгованості може свідчити про таке:

на підприємстві виникло активне сальдо (дебіторська заборгованість перевищує кредиторську). У такому випадку обсяги надання підприємством комерційного кредиту своїм покупцям перевищують розмір коштів, отриманих у вигляді відстрочень платежів від кредиторів. Це переважно свідчить про те, що підприємство своєчасно виконує свої зобов'язання перед кредиторами, однак водночас потребує додаткового залучення в господарську діяльність власних коштів;

пасивне сальдо (кредиторська заборгованість перевищує дебіторську). Тоді підприємство фінансує свої запаси та відстрочення платежів своїх боржників за рахунок невиконання платежів своїм комерційним кредиторам. Також це може свідчити про недостатній рівень платоспроможності підприємства;

- яку динаміку демонструє частка грошових коштів у структурі оборотних активів підприємства в досліджуваному періоді:

зростання частки грошових коштів оцінюють позитивно, оскільки це приводить до збільшення загального рівня ліквідності активів і зростання платоспроможності підприємства;

зменшення частки грошових коштів, навпаки, може призвести до виникнення проблем щодо своєчасного виконання підприємством своїх зобов'язань перед зовнішніми та внутрішніми кредиторами, тому є негативним явищем.

Висновки за результатами табличних розрахунків слід проводити у динаміці, не повторюючись і враховуючи дані за всіма досліджуваними періодами одночасно. В кінці параграфу слід надати висновки узагальнювального характеру.

Результати аналізу слід проілюструвати кільцевими, стовпчиковими або іншими діаграмами. Рисунки мають унаочнювати динаміку або структуру показників фінансової звітності підприємства, бути чіткими та наглядними, мати економічне трактування.

1.2. Експрес-аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Рівень ефективності господарської діяльності будь-якого підприємства визначають фінансові результати, отримані внаслідок цієї діяльності. Це може бути як прибуток, так і збитки. Фінансові результати діяльності підприємства характеризуються *абсолютними* (сумою отриманого прибутку (збитку)) та *відносними* (рівнем рентабельності) показниками. Прибуток є якісним показником, оскільки його величина відображає зміну доходів підприємства, обсяг витрат, рівень використання ресурсів, пов'язаних з його діяльністю. Отже, прибуток синтезує всі аспекти діяльності підприємства й відображає її ефективність.

Виконання експрес-аналізу фінансових результатів діяльності підприємства передбачає заповнення табл. 4.

Таблиця 4

Фінансові результати підприємства у 20xx – 20xx роках

Показники	Джерело інформації форма 2	20_ рік, тис. грн	20_ рік, тис. грн	Темп приросту, %	20_ рік, тис. грн	Темп приросту, %
1	2	3	4	$5 = \frac{4 - 3}{3} \times 100 \%$	6	$7 = \frac{6 - 4}{4} \times 100 \%$
1. Чистий дохід від реалізації продукції	р. 2000					
2. Валовий прибуток (збиток)	р. 2090 (2095)					
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	р. 2190 (2195)					
4. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	р. 2290 (2295)					
5. Чистий прибуток	р. 2350 (2355)					

Експрес-аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за даними форми 2 "Звіт про фінансові результати" з використанням абсолютних і відносних показників.

У структурі аналізу даних звіту про фінансові результати виокремлюють такі абсолютні показники:

- чистий дохід від реалізації продукції;
- валовий прибуток (збиток);
- фінансовий результат від операційної діяльності;
- фінансовий результат до оподаткування;
- чистий фінансовий результат.

Відносними показниками виступають темпи приросту абсолютних показників.

Аналіз та висновки відносно фінансових результатів діяльності підприємства мають містити детальні відповіді на такі питання:

як змінились абсолютні показники фінансових результатів підприємства за аналізований період;

основна діяльність, здійснення якої є основною метою функціонування підприємства (за аналізований період була прибутковою, збитковою чи беззбитковою);

від якого виду діяльності підприємство отримало основний дохід за аналізований період (основної, фінансової чи іншої діяльності);

який прибуток (збиток) до оподаткування отримало підприємство в результаті здійснення всіх видів діяльності на кінець аналізованого періоду;

про що свідчить відсутність у підприємства чистого прибутку: про відсутність можливості поповнення оборотних коштів для ведення нормальної господарської діяльності тощо.

Окремо для того, щоб визначити загальний рівень ефективності функціонування підприємства, слід співставити темпи зростання чистого доходу та собівартості. Крім того, увагу треба звернути на тенденції зміни чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і чистого прибутку.

Експрес-аналіз фінансових результатів діяльності підприємства завершується загальним висновком щодо ефективності функціонування підприємства в аналізованому періоді.

Розділ 2. Поглиблений аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства

2.1. Аналіз ліквідності підприємства

Ліквідність – це здатність активів перетворюватися в грошові кошти. Ступінь ліквідності активів підприємства визначають тривалістю часового періоду, протягом якого ця трансформація може бути здійснена (чим коротше період, тим вища ліквідність активів).

Інформаційним забезпеченням аналізу ліквідності підприємства є форма 1 "Баланс".

Виконання аналізу ліквідності підприємства починають з заповнення табл. 4, за даними якої визначають ліквідність балансу. *Ліквідність балансу* визначають ступенем покриття зобов'язань підприємства такими його активами, строк перетворення яких у готівкові грошові кошти відповідає строку погашення платіжних зобов'язань. Аналіз ліквідності балансу передбачає поетапне співставлення груп активів підприємства, виокремлених відповідно до ступеня їх ліквідності з групами пасивів, сформованими згідно зі строками їхнього виконання.

За ступенем ліквідності статті активів можна умовно розподілити на 4 групи:

1-ша група (А1) – абсолютно ліквідні активи, (грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення);

2-га група (А2) – активи, що швидко реалізуються (дебіторська заборгованість);

3-тя група (А3) – активи, що повільно реалізуються (запаси, витрати майбутніх періодів та інші оборотні активи);

4-та група (А4) – активи, що важко реалізуються (необоротні).

Оскільки в складі пасивів можна виокремити зобов'язання різного рівня строковості, то у зв'язку з цим усі зобов'язання підприємства, залежно від строковості їхнього погашення, розподіляють на 4 групи:

1-ша група (П1) – найбільш строкові зобов'язання (кредиторська заборгованість);

2-га група (П2) – середньострокові зобов'язання (короткострокові кредити банку, доходи майбутніх періодів та інші короткострокові зобов'язання);

3-тя група (П3) – довгострокові зобов'язання (довгострокові зобов'язання та забезпечення);

4-та група (П4) – постійні (стійкі) пасиви (власний капітал, що постійно знаходиться в розпорядженні підприємства).

Баланс вважають абсолютно ліквідним, якщо $A1 \geq П1$, $A2 \geq П2$, $A3 \geq П3$, $A4 \leq П4$. При цьому якщо виконуються перші три обов'язкові умови ліквідності $A1 \geq П1$, $A2 \geq П2$, $A3 \geq П3$, то виконується і остання нерівність $A4 \leq П4$, яка має балансувальний характер та підтверджує наявність у суб'єкта господарювання власних оборотних коштів і означає дотримання мінімальної умови фінансової стійкості.

За результатами аналізу даних табл. 5 надаються висновки про ліквідність балансу: як за кожним звітним періодом, так і за досліджуваний період взагалі з урахуванням такого.

Невиконання однієї з перших трьох нерівностей свідчить про порушення ліквідності балансу.

Співставлення найбільш ліквідних активів та їхніх швидкоореалізованих елементів з найбільш терміновими зобов'язаннями і короткостроковими пасивами дає можливість оцінити абсолютну та поточну ліквідність, що надасть можливість оцінити платоспроможність підприємства в найближчий до моменту проведення аналізу час.

Порівняння повільноореалізованих активів з довгостроковими зобов'язаннями відображає перспективну ліквідність, яка дозволяє надати прогноз платоспроможності на основі співставлення потенційних надходжень і платежів.

Вивченням співвідношень вищевказаних груп активів і пасивів за декілька періодів можна встановити тенденції у структурі балансу та його ліквідності.

Наступним етапом аналізу ліквідності є дослідження відповідних фінансових коефіцієнтів (табл. 6), яке здійснюється поетапним співставленням окремих груп активів з короткостроковими пасивами на основі даних балансу.

Узагальнювальним показником ліквідності є *коефіцієнт поточної ліквідності* (коефіцієнт покриття), який визначають співвідношенням усіх поточних активів з поточними зобов'язаннями і характеризує достатність оборотних активів підприємства для погашення своїх боргів. Він показує, скільки грошових одиниць оборотних активів припадає на кожну грошову одиницю короткострокових зобов'язань. Рекомендоване значення цього показника – від 1,5 до 2.

Показники ліквідності балансу підприємства у 20xx – 20xx роках

Стаття активу	Джерело інформації, форма 1	На початок першого періоду, тис. грн	На кінець першого періоду, тис. грн	На кінець другого періоду, тис. грн	На кінець третього періоду, тис. грн	Стаття пасиву	Джерело інформації, форма 1	На початок першого періоду, тис. грн	На кінець першого періоду, тис. грн	На кінець другого періоду, тис. грн	На кінець третього періоду, тис. грн
1. Найбільш ліквідні активи, А1	р. (1160 + 1165)					1. Найбільш термінові зобов'язання, П1	рр. (1605 + ... + 1650)				
2. Активи, що швидко реалізуються, А2	р. (1120 + ... + 1155)*					2. Короткострокові пасиви, П2	р. (1600 + 1660 + 1665 + 1690 + 1700)				
3. Активи, що повільно реалізуються, А3	рр. (1100 + 1110 + 1170 + 1190 + 1200)					3. Довгострокові пасиви, П3	рр. 1595 + 1800				
4. Активи, що важко реалізуються А4	р. 1095					4. Постійні пасиви, П4	р. 1495				

*Примітка – окрім рядків, які не входять до підсумку балансу.

Розрахунок показників ліквідності підприємства

20

Показники	Джерело інформації	Нормативне значення	На початок року	На кінець року	Відхилення
1. Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пл}$)	$\frac{\text{ф. 1, р. 1195}}{\text{ф. 1, р. 1695}}$	1,5 – 2			
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності ($K_{шл}$)	$\frac{\text{ф. 1, р. 1195} - \text{р. 1100} - \text{р. 1110}}{\text{ф. 1, р. 1695}}$	0,5 – 1			
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{ал}$)	$\frac{\text{ф. 1, р. 1160} + \text{р. 1165}}{\text{ф. 1, р. 1695}}$	0,2 – 0,35			
4. Власні оборотні кошти (ВОК)	ф.1, р. 1495 – ф.1, р.1095	> 0			
5. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами ($K_{вок}$)	$\frac{\text{ф. 1, р. 1495} - \text{р. 1095}}{\text{ф. 1, р. 1195}}$	> 0 збільшення			
6. Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами ($K_{звок}$)	$\frac{\text{ф. 1, р. 1495} - \text{р. 1095}}{\text{ф. 1, р. 1100} + \text{р. 1110}}$	> 0,5			
7. Коефіцієнт маневрності власних оборотних коштів ($K_{ман. вок}$)	$\frac{\text{ф. 1, р. 1165}}{\text{ф. 1, р. 1495} - \text{ф. 1, р. 1095}}$	збільшення			
8. Коефіцієнт покриття запасів ($K_{покp. зап}$)	$\frac{\text{ф. 1, р. 1495} - \text{р. 1095} + \text{р. 1600} + \text{р. 1615}}{\text{ф. 1, р. 1100} + \text{р. 1110}}$	> 1			

Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності розраховують за більш вузьким колом оборотних активів, коли з їхньої загальної величини віднімають найменш ліквідну частину – запаси. Орієнтовне значення показника – від 0,5 до 1.

Найбільш жорстким критерієм ліквідності є *коефіцієнт абсолютної ліквідності*, який визначають відношенням найбільш ліквідних активів до поточних зобов'язань. Він показує, яка частина короткострокової заборгованості може бути у випадку необхідності погашена негайно за рахунок найбільш ліквідних активів. Теоретично достатнім вважають, якщо коефіцієнт абсолютної ліквідності знаходиться в межах 0,2 – 0,35.

Показник власних оборотних коштів (ВОК) характеризує ту частину власного капіталу підприємства, яка є джерелом покриття його поточних активів. Він характеризує свободу маневру та фінансову стійкість підприємства з позиції короткострокової перспективи.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотним коштом показує, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власних коштів підприємства. Чим вищий цей показник, тим вищі платоспроможність і кредитоспроможність підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами визначає, яка частина матеріальних запасів фінансується за рахунок власних коштів підприємства. Його значення рекомендують не нижче 0,5.

Коефіцієнт маневреності ВОК характеризує частку власних оборотних коштів, яка знаходиться у формі абсолютно ліквідних активів – грошових коштів. Його зростання в динаміці розглядають як позитивну тенденцію.

Коефіцієнт покриття запасів показує співвідношення величини "нормальних" джерел покриття запасів до величини запасів. До таких джерел зараховують власні оборотні кошти, короткострокові банківські кредити та кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги. Якщо значення показника менше ніж 1, то поточний фінансовий стан підприємства вважають нестійким.

З метою підвищення достовірності аналізу показників ліквідності традиційно рекомендують враховувати специфіку виробничої діяльності й індивідуальних компонентів поточних активів і поточних зобов'язань підприємства.

2.2. Аналіз фінансової стійкості підприємства

Фінансову стійкість підприємства характеризують ступенем його фінансової незалежності від зовнішніх кредиторів та інвесторів. Інформаційним забезпеченням аналізу фінансової стійкості підприємства є форма 1 "Баланс".

Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стійкої прибутковості й забезпечення процесу розширеного відтворення. Виконання аналізу фінансової стійкості підприємства передбачає розрахунок абсолютних і відносних показників.

У табл. 7 наведено порядок розрахунку абсолютних показників фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 7

Абсолютні показники фінансової стійкості підприємства

Показники	Джерело інформації (форма 1) або формула для розрахунку	На початок першого періоду, тис. грн	На кінець першого періоду, тис. грн	На кінець другого періоду, тис. грн	На кінець третього періоду, тис. грн
1. Постійні пасиви (ПП)	р. 1495				
2. Активи, що важно реалізуються (A_{BP})	р. 1095				
3. Власні обігові кошти (ВОК)	$ПП - A_{BP}$				
4. Довгострокові зобов'язання (ДЗ)	р. 1595				
5. Наявність постійних та довгострокових пасивів для фінансування запасів	$ВОК + ДЗ$				
6. Короткострокові кредити банків (КК)	р. 1600				
7. Загальна сума основних джерел фінансування запасів	$ВОК + ДЗ + КК$				
8. Запаси (З)	рр. (1100 + 1110)				
9. Надлишок (нестача) власних обігових коштів	$ВОК - З$				
10. Надлишок (нестача) власних обігових коштів та довгострокових зобов'язань	$ВОК + ДЗ - З$				
11. Надлишок (нестача) основних джерел фінансування запасів	$ВОК + ДЗ + КК - З$				

Спочатку слід визначити всі *види джерел коштів*, за рахунок яких можуть бути сформовані матеріальні оборотні кошти (запаси):

1) власні обігові кошти (ВОК);

2) сума власних обігових коштів та довгострокових зобов'язань і забезпечень, що відображає наявність постійних та довгострокових пасивів для фінансування запасів (ВОК + ДЗ);

3) загальна величина основних джерел формування запасів, що містить суму власних обігових коштів, довгострокових зобов'язань та забезпечень, а також величину короткострокових банківських кредитів (ВОК + ДЗ + КК).

Після цього їх почергово слід зіставити з розміром *матеріальних оборотних коштів*, тобто запасів, вартість яких відображається в другому розділі активу балансу. Внаслідок такого зіставлення можна визначити показники забезпечення запасів джерелами їх формування, а саме:

1) надлишок (+) або нестача (–) власних обігових коштів (ВОК – З);

2) надлишок (+) або нестача (–) власних обігових коштів і довгострокових джерел формування запасів (ВОК + ДЗ – З);

3) надлишок (+) або нестача (–) загальної величини основних джерел формування запасів (ВОК + ДЗ + КК – З).

За допомогою цих показників слід визначити трикомпонентний показник фінансової стійкості підприємства:

$$S(\Phi) = 1, \text{ якщо } \Phi > 0; 0, \text{ якщо } \Phi < 0. \quad (1)$$

Отже, після виконання розрахунків підприємство на підставі отриманого значення трикомпонентного показника його фінансової стійкості може бути віднесене до одного з чотирьох типів фінансової стійкості (табл. 8), що характеризуються співвідношенням обсягу запасів та виду джерел їх фінансування.

Охарактеризуємо означені типи фінансової стійкості.

Абсолютна фінансова стійкість характеризується тим, що всі запаси підприємства покриваються власними оборотними коштами, тобто поточна діяльність підприємства не залежить від зовнішніх кредиторів. Така ситуація зустрічається дуже рідко. Більш того, її навряд чи можна розглядати як бажану, оскільки це означає, що керівництво компанії не вміє, не бажає або не має можливості використовувати зовнішні джерела коштів для фінансування операційної діяльності.

Типи фінансової стійкості підприємства

Показники	Значення показників			
	$\Phi^c \geq 0$	$\Phi^c \leq 0$	$\Phi^c \leq 0$	$\Phi^c \leq 0$
$\Phi_1 = \text{ВОК} - З$	$\Phi^c \geq 0$	$\Phi^c \leq 0$	$\Phi^c \leq 0$	$\Phi^c \leq 0$
$\Phi_2 = \text{ВОК} + \text{ДЗ} - З$	$\Phi^T \geq 0$	$\Phi^T \geq 0$	$\Phi^T \leq 0$	$\Phi^T \leq 0$
$\Phi_3 = \text{ВОК} + \text{ДЗ} + \text{КК} - З$	$\Phi^o \geq 0$	$\Phi^o \geq 0$	$\Phi^o \geq 0$	$\Phi^o \leq 0$
$S(\Phi)$	(1; 1; 1)	(0; 1; 1)	(0; 0; 1)	(0; 0; 0)
Тип фінансової стійкості	абсолютна	нормальна	недостатня	кризова

Нормальна фінансова стійкість відображає раціональне використання підприємством позикових коштів та забезпечує найчастіше високу дохідність поточної діяльності. У такій ситуації підприємство використовує для покриття запасів, окрім власних оборотних коштів, також довгострокові залучені кошти. З погляду фінансового менеджменту такий тип фінансування є найбільш бажаним для підприємства.

Нестійкий фінансовий стан показує, що відбувається порушення платоспроможності, але зберігається можливість відтворення рівноваги платіжних засобів і платіжних зобов'язань за рахунок поповнення джерел власних оборотних коштів, скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів.

Кризовий фінансовий стан свідчить про потенційну нездатність підприємства забезпечити фінансування запасів за рахунок адекватних джерел. Вона стає причиною неприпустимого фінансового стану в поточному періоді, що може привести до втрати фінансової рівноваги в довгостроковій перспективі. У такому випадку керівництву підприємства необхідно розробити заходи щодо відновлення фінансової стійкості. Необхідно спрямовувати дії на обґрунтування зменшення запасів і витрат, поповнення власних оборотних коштів, прискорення обертання капіталу в поточних активах.

Визначення типу фінансової стійкості підприємства має бути доповнене аналізом відносних показників фінансової стійкості (табл. 9).

Алгоритм розрахунку коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства

Показники	Формули для розрахунків	Джерело інформації, ф. 1	Рекомендовані значення
1. Коефіцієнт автономії (Кавт.)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Капітал}}$	$\frac{\text{р.1495}}{\text{р.1900}}$	$\geq 0,5$, збільшення
2. Коефіцієнт фінансової залежності (Кфз)	$\frac{\text{Капітал}}{\text{Власний капітал}}$	$\frac{\text{р.1900}}{\text{р.1495}}$	≤ 2 , зменшення
3. Коефіцієнт фінансового ризику (Кфр)	$\frac{\text{Залучений капітал}}{\text{Власний капітал}}$	$\frac{\text{р.1900} - \text{р.1495}}{\text{р.1495}}$	$\leq 0,5$, критичне – 1
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (Кман. вк)	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власний капітал}}$	$\frac{\text{р.1495} - \text{р.1095}}{\text{р.1495}}$	> 0 ; збільшення
5. Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень (Кстр. дв)	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Необоротні активи}}$	$\frac{\text{р.1595}}{\text{р.1095}}$	–
6. Коефіцієнт довгострокового залучення коштів (Кдзк)	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Власний капітал} + \text{довгострокові зобов'язання}}$	$\frac{\text{р.1595}}{\text{р.1495} + \text{р.1595}}$	0,4
7. Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел (Кфнкд)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Власний капітал} + \text{довгострокові зобов'язання}}$	$\frac{\text{р.1495}}{\text{р.1495} + \text{р.1595}}$	0,6

Відносні показники фінансової стійкості в цілому характеризують структуру капіталу підприємства та надають можливість оцінити рівень фінансової стійкості суб'єкта господарювання в контексті його залежності або незалежності від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт автономії (коефіцієнт концентрації власного капіталу) характеризує частку власних коштів підприємства (власного капіталу) у загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність. Чим вище значення цього коефіцієнта, тим більш фінансово стійким, стабільним і більш незалежним від зовнішніх кредиторів є підприємство. Вважають, що в підприємство з високою часткою власного капіталу кредитори швидше вкладають кошти, оскільки воно має можливість погасити борги за рахунок

власних фінансових ресурсів. Практика свідчить, що загальна сума заборгованості не має перевищувати суму власних джерел фінансування, тобто джерела фінансування підприємства мають бути хоча б наполовину сформовані за рахунок власних коштів. Отже, критичне значення коефіцієнта автономії має становити 0,5.

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до попереднього коефіцієнта. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства, тобто втрату ним фінансової незалежності.

Коефіцієнт фінансового ризику показує співвідношення залучених коштів і власного капіталу. Він показує, скільки одиниць залучених коштів припадає на одиницю власних.

Зростання показника в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів та кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості та, відповідно, зростання рівня фінансового ризику в структурі капіталу, і навпаки. Оптимальне значення – 0,5, критичне значення – 1. Перевищення критичного значення свідчить про те, що рівень фінансового ризику в структурі капіталу підприємства зростає.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу знаходиться в обігу, тобто в тій формі, яка дає можливість вільно маневрувати цими коштами, а яка – капіталізована. Для забезпечення гнучкості у використанні власних коштів необхідно, щоб коефіцієнт маневреності був достатньо високим. Позитивним буде незначне зростання цього коефіцієнту в динаміці.

Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень показує, яка частина необоротних активів підприємства профінансована зовнішніми інвесторами. Зростання цього показника в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів.

Коефіцієнт довгострокового залучення коштів та коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих вкладень у сумі дають 1 і характеризують структуру довгострокових пасивів підприємства, що складаються з власного капіталу та довгострокових зобов'язань. Зростання коефіцієнта довгострокового залучення коштів у динаміці означає, що з позиції довгострокової перспективи підприємство все більшою мірою залежить від зовнішніх чинників.

2.3. Аналіз ділової активності підприємства

Одним із важливих індикаторів ефективності використання ресурсів підприємства в умовах ринку є рівень його ділової активності, що визначають за тим, наскільки ефективно підприємство використовує інвестовані у його діяльність економічні та фінансові ресурси. Сталу ділову активність забезпечують єдністю таких функцій господарської діяльності, як: корисність (економічна вигода); здатність до економічного зростання вартості підприємства та пропорційність розподілу створеної вартості з урахуванням інтересів різних груп учасників економічних відносин.

У сучасних умовах господарювання виокремлюють три рівні ділової активності підприємства:

високий, що характеризується розширенням обсягів діяльності, стійкими темпами зростання основних фінансових показників (активи, капітал, чистий дохід і прибуток, власний капітал тощо), підприємство веде активну інвестиційну діяльність та має стійкий фінансовий стан;

середній – підприємство має нестабільні тенденції щодо динаміки основних фінансових показників та коефіцієнтів, що визначають ефективність використання ресурсів; інвестиційна й інноваційна діяльність мають епізодичний характер, фінансовий стан також нестабільний;

низький – обсяги діяльності скорочуються, наявна тенденція до падіння ефективності використання ресурсів, наявні ознаки кризових явищ у діяльності підприємства тощо.

Метою аналізу ділової активності підприємства є:

- 1) визначення динамічності його розвитку;
- 2) оцінювання швидкості обороту коштів підприємства;
- 3) оцінювання рівня віддачі від укладених у діяльність підприємства ресурсів.

Аналіз ділової активності відбувається за допомогою розрахунку відповідних аналітичних показників для виявлення тенденцій і причин їхніх змін з метою дослідження досягнутого рівня ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства та визначення потенційних можливостей підприємства для підвищення цього рівня. Інформаційним забезпеченням аналізу ділової активності підприємства є форма 1 "Баланс" та форма 2 "Звіт про фінансові результати".

Кількісні критерії ділової активності характеризуються абсолютними та відносними показниками.

Серед *абсолютних показників* необхідно виокремлювати обсяг продажу готової продукції підприємства, товарів, робіт, послуг, прибуток, величину активів (авансований капітал).

Доцільно порівнювати ці параметри в динаміці за ряд періодів (роки, квартали). Оптимальне співвідношення між ними:

$$100 < T_a < T_b < T_n, \quad (2)$$

де T_a – темп зростання активів підприємства, %;

T_b – темп зростання виручки від реалізації продукції, %;

T_n – темп зростання прибутку, %.

Так, нерівність $100 < T_a$ означає, що економічний потенціал підприємства зростає, тобто розширюються масштаби його діяльності.

Нерівність $T_a < T_b$ вказує на те, що порівняно зі збільшенням економічного потенціалу обсяг реалізації підвищується більш високими темпами, тобто ресурси підприємства використовуються більш ефективно, підвищується віддача від кожної грошової одиниці, вкладеної в компанію.

З третьої нерівності $T_b < T_n$ видно, що прибуток зростає випереджальними темпами, що свідчить про відносне зниження витрат виробництва і обігу як результат дій, спрямованих на оптимізацію технологічного процесу та взаємовідносин з контрагентами.

Виконання аналізу ділової активності передбачає розрахунок коефіцієнтів і періодів оборотності.

Коефіцієнти оборотності характеризують ефективність (інтенсивність) використання ресурсів (майна) підприємства, їх розраховують як відношення чистого доходу від реалізації продукції до середньорічного обсягу використовуваних підприємством ресурсів. За іншою інтерпретацією, вони демонструють кількість оборотів певного виду ресурсу в досліджуваному періоді.

Періоди оборотності визначають тривалість одного обороту ресурсів (у днях), їх розраховують як результат ділення тривалості аналізованого періоду на значення відповідного коефіцієнта оборотності.

У табл. 10 наведено розрахунок коефіцієнтів оборотності фінансових ресурсів підприємства.

Коефіцієнти оборотності економічних та фінансових ресурсів підприємства у 20xx – 20xx роках

29

Показники	Умовне позначення	Джерело інформації	Напрямок позитивних змін	20xx рік	20xx рік	20xx рік
1. Коефіцієнт оборотності активів	K_A	$\frac{\text{ф.2 р.2000} \times 2}{\text{ф.1 р.}(1300_{\text{п}} + 1300_{\text{к}})}$	> 0, збільшення			
2. Коефіцієнт оборотності основних фондів	$K_{\text{ОФ}}$	$\frac{\text{ф.2 р.2000} \times 2}{\text{ф.1 р.}(1005_{\text{п}} + 1010_{\text{п}} + 1005_{\text{к}} + 1010_{\text{к}})}$	> 0, збільшення			
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$K_{\text{ОА}}$	$\frac{\text{ф.2 р.2000} \times 2}{\text{ф.1 р.}(1195_{\text{п}} + 1195_{\text{к}})}$	> 0, збільшення			
4. Коефіцієнт оборотності запасів	K_3	$\frac{\text{ф.2 р.2000} \times 2}{\text{ф.1 р.}(1100_{\text{п}} + 1110_{\text{п}} + 1100_{\text{к}} + 1110_{\text{к}})}$	> 0, збільшення			
5. Коефіцієнт оборотності готової продукції	$K_{\text{ГП}}$	$\frac{\text{ф.2 р.2000} \times 2}{\text{ф.1 р.}(1103_{\text{п}} + 1103_{\text{к}})}$	> 0, збільшення			
6. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{\text{ДЗ}}$	$\frac{\text{ф.2 р.2000} \times 2}{\text{ф.1 р.}(1125_{\text{п}} + \dots + 1155_{\text{п}} + 1125_{\text{к}} + \dots + 1155_{\text{к}})}$	> 0, збільшення			
7. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$K_{\text{ВК}}$	$\frac{\text{ф.2 р.2000} \times 2}{\text{ф.1 р.}(1495_{\text{п}} + 1495_{\text{к}})}$	> 0, збільшення			
8. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$K_{\text{КЗ}}$	$\frac{\text{ф.2 р.2000} \times 2}{\text{ф.1 р.}(1610_{\text{п}} + \dots + 1650_{\text{п}} + 1610_{\text{к}} + \dots + 1650_{\text{к}})}$	> 0, зменшення			

Примітка: індекси "п" та "к" біля рядків балансу означають, відповідно, початок та кінець звітного періоду.

Варто розглянути особливості аналізу основних із зазначених коефіцієнтів.

Коефіцієнти оборотності активів дають уявлення про те, скільки продукції реалізує підприємство, виходячи з наявної вартості окремих видів його активів.

Коефіцієнт оборотності запасів відображає швидкість їхньої реалізації і є показником ефективності діяльності підприємства з закупівлі сировини, матеріалів, виробництва, збуту готової продукції.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості відображає ефективність політики підприємства з кредитування покупців з погляду збирання оплати за реалізацію продукції у кредит, характеризує рівень комерційного ризику, зумовленого подібними фінансовими відносинами.

Чим вище значення даних коефіцієнтів, тим ефективніше підприємство організовує свої відносини з постачальниками та покупцями, тим вищий рівень його ділової активності. *Коефіцієнт оборотності власного капіталу* свідчить про те, наскільки масштаб діяльності підприємства забезпечується власним капіталом. Якщо у аналізованого підприємства цей коефіцієнт має високе значення та до того ж перевищує середньогалузевий показник, це свідчатиме про те, що підприємство максимальною мірою використовує кожну грошову одиницю вкладених власниками коштів.

У табл. 11 подані періоди оборотності фінансових ресурсів підприємства.

Таблиця 11

Періоди оборотності економічних та фінансових ресурсів підприємства у 20xx – 20xx роках

Показники	Формула для розрахунку	Напрямок позитивних змін	20xx рік, дні	20xx рік, дні	20xx рік, дні
1	2	3	4	5	6
1. Період оборотності активів	$\frac{360}{K_A}$	> 0, зменшення			
2. Період оборотності основних фондів	$\frac{360}{K_{OF}}$	> 0, зменшення			

1	2	3	4	5	6
3. Період оборотності оборотних активів	$\frac{360}{K_{OA}}$	> 0, зменшення			
4. Період оборотності запасів	$\frac{360}{K_3}$	> 0, зменшення			
5. Період оборотності готової продукції	$\frac{360}{K_{ГП}}$	> 0, зменшення			
6. Період оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{360}{K_{ДЗ}}$	> 0, зменшення			
7. Період оборотності власного капіталу	$\frac{360}{K_{ВК}}$	> 0, зменшення			
8. Період обороту кредиторської заборгованості	$\frac{360}{K_{КЗ}}$	> 0, збільшення			

Примітка: якщо звітний період рік – 360 днів, півріччя – 180 днів, квартал – 90.

За результатами аналізу даних табл. 10 і 11 надають висновки про швидкість оборотності фінансових ресурсів підприємства: як за кожний звітний період, так і за досліджуваний період взагалі.

2.4. Аналіз рентабельності підприємства

Рентабельність демонструє ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства та показує, скільки гривень прибутку (валового, операційного, до оподаткування, чистого) припадає на 1 грн реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), активів, власного капіталу тощо. Інформаційним забезпеченням аналізу рентабельності підприємства є форма 1 "Баланс" та форма 2 "Звіт про фінансові результати".

Виконання аналізу рентабельності підприємства передбачає заповнення табл. 12 відповідно до даних зазначених форм звітності.

Показники рентабельності підприємства у 20xx – 20xx роках

Показники	Джерело інформації	20xx рік	20xx рік	20xx рік
1. Коефіцієнт рентабельності майна (капіталу)	$\frac{\text{ф.2 р.2350(2355)} \times 2}{\text{ф.1 р.}(1900_{\text{п}} + 1900_{\text{к}})}$			
2. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\frac{\text{ф.2 р.2350(2355)} \times 2}{\text{ф.1 р.}(1495_{\text{п}} + 1495_{\text{к}})}$			
3. Коефіцієнт рентабельності продаж	$\frac{\text{ф.2 р.2090(2095)}}{\text{ф.2 р.2000}}$			
4. Коефіцієнт валової рентабельності основної діяльності	$\frac{\text{ф.2 р.2090(2095)}}{\text{ф.2 р.2050}}$			
5. Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності	$\frac{\text{ф.2 р.2190(2195)}}{\text{ф.2 р.}(2050 + 2180)}$			
6. Коефіцієнт чистої рентабельності реалізованої продукції	$\frac{\text{ф.2 р.2350(2355)}}{\text{ф.2 р.2000}}$			
7. Коефіцієнт рентабельності необоротних активів	$\frac{\text{ф.2 р.2350(2355)} \times 2}{\text{ф.1 р.}(1095_{\text{п}} + 1095_{\text{к}})}$			
8. Коефіцієнт рентабельності оборотних активів	$\frac{\text{ф.2 р.2350(2355)} \times 2}{\text{ф.1 р.}(1195_{\text{п}} + 1195_{\text{к}})}$			

Примітка: індекси "п" та "к" біля рядків балансу означають відповідно початок та кінець періоду.

Аналіз рентабельності підприємства здійснюють за допомогою системи показників.

До основних показників рентабельності зараховують:

коефіцієнт рентабельності активів (майна) – показує, який прибуток отримує підприємство з кожної гривні, вкладеної в його активи. Аналіз рентабельності активів здійснюють для оцінювання загальної ефективності діяльності підприємства;

коефіцієнт рентабельності власного капіталу. Цей показник цікавить наявних і потенційних власників та акціонерів та показує, який прибуток приносить кожна інвестована власниками грошова одиниця;

коефіцієнт рентабельності продаж. Цей показник дає змогу визначити, скільки валового прибутку надходить на підприємство з 1 грн чистого доходу, та відображає ефективність виробничої діяльності підприємства, а також ефективність політики ціноутворення;

коефіцієнт валової рентабельності основної діяльності. Показник дає змогу визначити, скільки копійок валового прибутку формує 1 грн витрат виробничої собівартості та характеризує ефективність роботи структурних підрозділів підприємства за центрами витрат і центрами відповідальності, де відбувається формування змінних витрат, безпосередньо пов'язаних з виготовленням продукції та загальновиробничим управлінням, а також визначення виробничої собівартості;

коефіцієнт рентабельності операційної діяльності. Значення показника свідчить про ефективність операційних витрат, що безпосередньо беруть участь у виготовленні та реалізації продукції;

коефіцієнт чистої рентабельності реалізованої продукції. Цей показник відображає відношення чистого прибутку до розміру виручки від реалізації продукції підприємства. Якщо показник операційної рентабельності залишається незмінним, а показник чистої рентабельності знижується, то це може свідчити або про збільшення фінансових витрат і отримання збитків від участі в капіталі інших підприємств, або про підвищення суми сплачених податкових платежів;

коефіцієнти рентабельності необоротних та оборотних активів демонструють ефективність їхнього використання на підприємстві.

У процесі аналізу доцільно дослідити динаміку перелічених показників рентабельності та провести їх порівняння зі значеннями аналогічних коефіцієнтів для підприємств галузі, а також з показниками рентабельності конкурентів.

4. Вимоги до оформлення роботи

Загальні вимоги

Робота повинна бути надрукована з використанням середовища Windows на одній стороні аркуша білого паперу форматом А4 (210×297 мм)

у вигляді суцільного тексту, ілюстрацій і таблиць і подана до захисту в роздрукованому вигляді у твердій обкладинці разом з електронною версією (на CD).

Гарнітура шрифту типу Times New Roman розміром кг 14. Міжрядковий інтервал – множина 1,3. Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи поля: верхнє і нижнє – 20 мм, праве – 10 мм, ліве – 30 мм.

Шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору, середньої жирності. Щільність тексту роботи повинна бути однаковою.

Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи.

Структурні елементи "ЗМІСТ", "ВСТУП", "ВИСНОВОК", "СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ", "ДОДАТКИ" не нумерують, а їхні найменування слугують заголовками структурних елементів роботи.

Найменування таких структурних елементів, як розділи і підрозділи основної частини роботи, повинні мати пронумеровані заголовки.

Заголовки структурних елементів слід розташовувати в центрі і писати великими літерами без крапки наприкінці, не підкреслюючи.

Заголовки розділів і підрозділів робіт варто починати з абзацного відступу, не підкреслюючи, без крапки наприкінці. Заголовки слід писати великими літерами, підзаголовки – малими, крім першої великої.

Абзацний відступ повинен бути однаковим по всьому тексту роботи і рівним 1,25 см (або 5 символами).

Переноси слів у заголовку не допускають. Відстань між заголовком і наступним або попереднім текстом повинна бути в межах одного рядка, однакова по всій роботі.

Найменування наступного підрозділу та початок його тексту розташовують на тій же самій сторінці, де закінчується попередній підрозділ.

Не допускають розміщувати найменування розділу та підрозділу в нижній частині сторінки, якщо після нього розташований тільки один рядок тексту.

Приклад оформлення текстової частини пояснювальної записки подано на рис. 1.

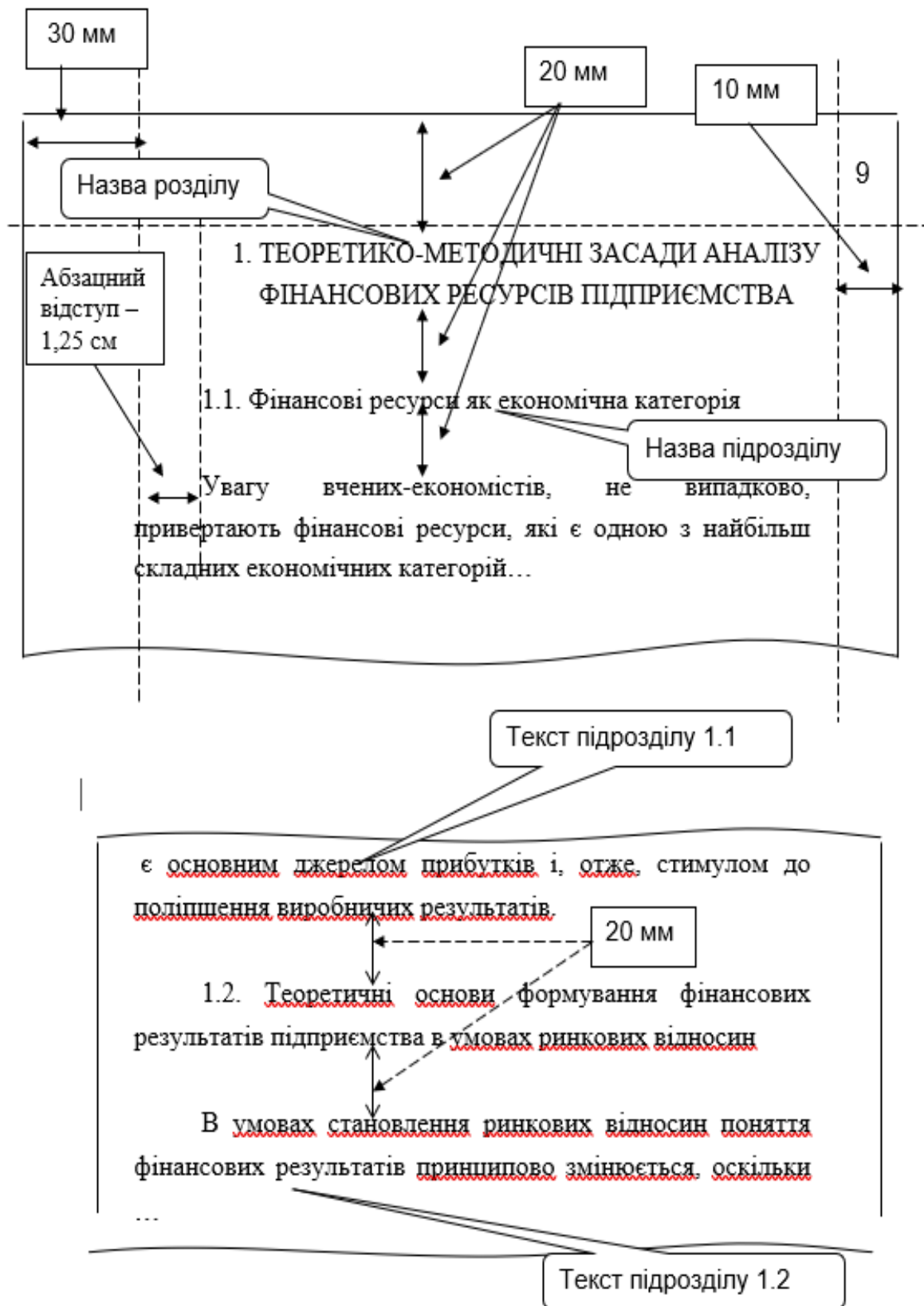

Рис. 1. Приклад оформлення тексту пояснювальної записки

Нумерація

Сторінки роботи треба нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації по всьому тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому кутку сторінки без крапки наприкінці.

Титульний аркуш, завдання на роботу студента, зміст додають до загальної нумерації сторінок робіт. Номер на цих сторінках не проставляють. Нумерацію починають проставляти зі сторінки, на якій розташовано "Вступ".

Ілюстрації і таблиці, розташовані на окремих сторінках, додають до загальної нумерації сторінок роботи. Номер на цих сторінках проставляють.

Розділи та підрозділи роботи слід нумерувати арабськими цифрами.

Розділи роботи повинні мати порядкову нумерацію у межах викладення основної частини роботи і позначатися арабськими цифрами з крапкою, наприклад 1., 2., 3. і т. д.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, розділених крапкою. Після номера підрозділу ставлять крапку, наприклад 1.1., 1.2., 1.3. і т. д.

Ілюстрації

Ілюстрації (рисунок, креслення, діаграми, графіки, схеми) варто розташовувати безпосередньо після тексту, в якому їх згадують вперше, або на наступній сторінці.

Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

На всі ілюстрації повинні бути посилання в роботі. Якщо ілюстрації створені не автором роботи, то необхідно давати посилання на джерело, з якого запозичено ілюстрацію.

Назви схем, рисунків, графіків, діаграм, креслень розташовують під ілюстрацією та центрують посередині сторінки. У разі необхідності під ілюстрацією розташовують роз'яснювальні дані.

Ілюстрації варто нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, що наводять в додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, розділених крапкою.

Відстань від тексту до ілюстрації і від ілюстрації до тексту – один рядок (приблизно 10 мм), якщо ілюстрація вбудовується в структуру тексту, тобто розташована не на окремій сторінці.

Оформлення ілюстрацій необхідно виконувати з розрахунком на те, що вони повинні бути достатньо простими для сприйняття, з одного боку, та нести максимум інформації – з іншого.

Приклад оформлення ілюстрацій у тексті пояснювальної записки подано на рис. 2.

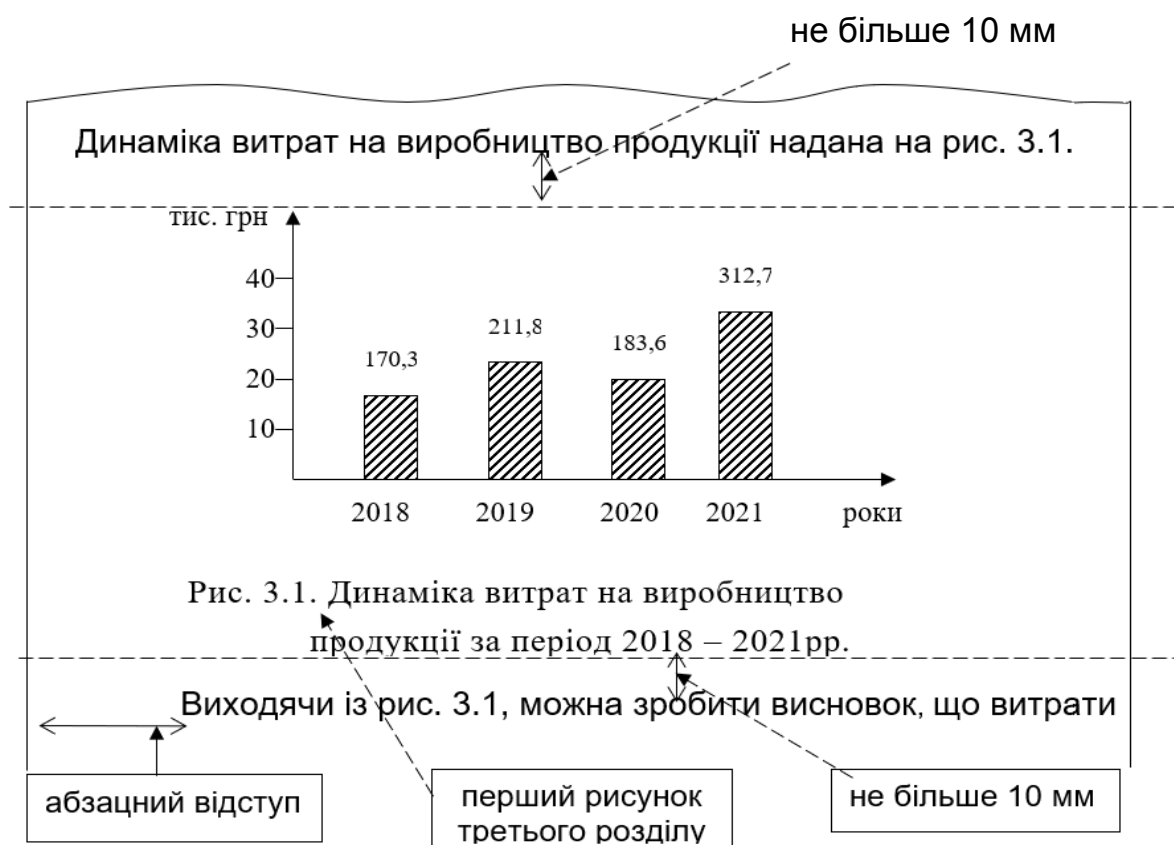

Рис. 2. Приклад оформлення ілюстративного матеріалу

Перерахування

Перерахування у разі необхідності можуть бути наведені всередині розділів і підрозділів. Перед перерахуванням ставлять двокрапку.

Для першої деталізації перерахування варто використовувати арабські цифри з дужкою. Наприкінці ставлять крапку з комою або двокрапку, якщо є подальша деталізація.

Перед кожною позицією подальшого перерахування другого рівня деталізації можна ставити малу літеру української абетки з дужкою або,

не нумеруючи, абзацний відступ без геометричних прикрас. Наприкінці ставлять крапку з комою. Після останнього пункту перерахування ставлять крапку.

Перерахування нумерують з абзацного відступу. Приклади оформлення перерахувань подано на рис. 3.

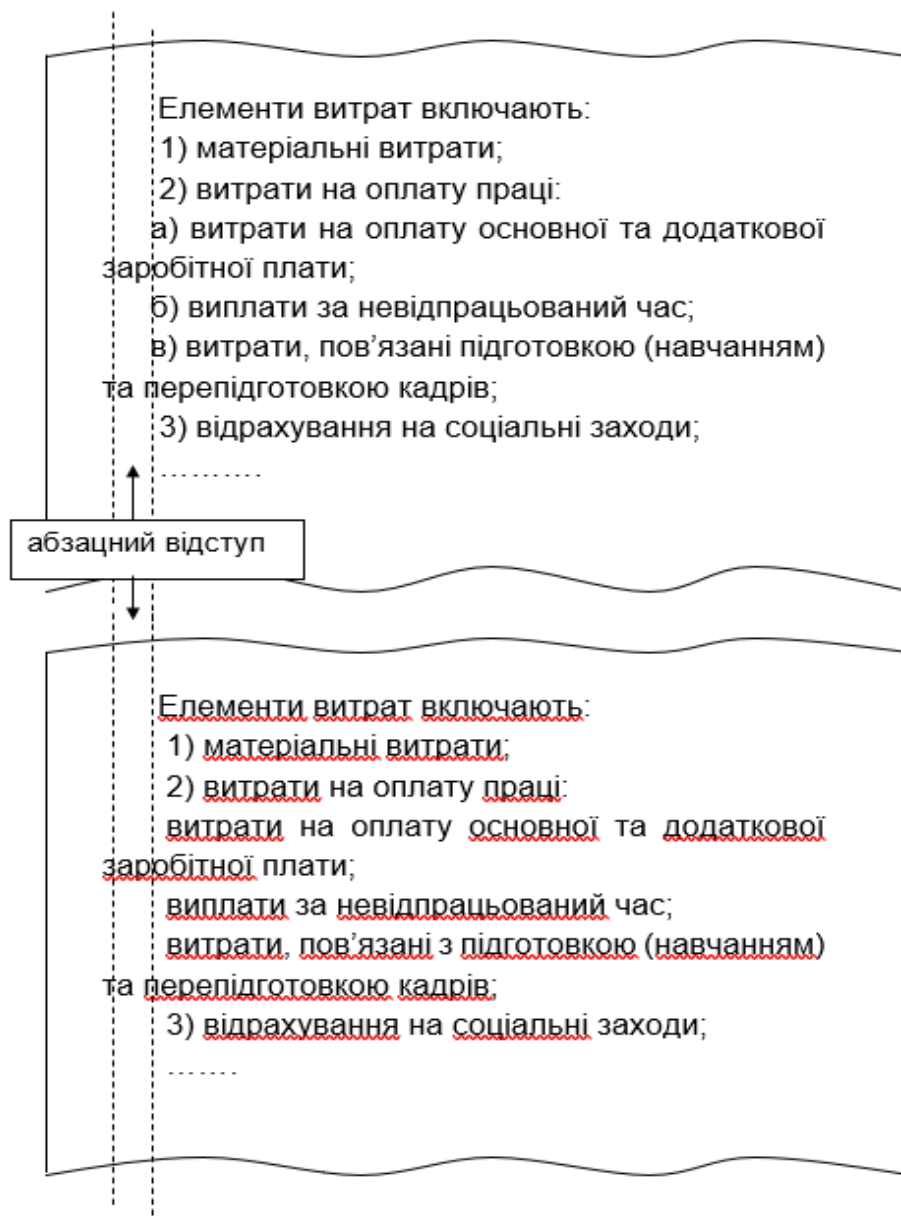

Рис. 3. Приклад оформлення перерахувань

Посилання

У тексті допускають робити посилання на джерела в квадратних дужках із вказівкою порядкового номера джерела в переліку використаної літератури, звідки взяті дані.

Також можна посилатися на розділи, підрозділи, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки, вказуючи при цьому їхні номери.

Якщо посилання наводять в тексті, то можна писати:

"... у розділі 2 ...";

"... див. підрозділ 2.4 ...";

"... відповідно до підрозділу 2.3 ...";

"... на рис. 1.5 ...", або "... як це видно з рис. 3.1 ...";

"... у табл. 3.2 ...";

"... згідно з табл. 3.2 ..." або "... виходячи із табл. 3.2 ...";

"... (див. табл. 3.2) ...";

"... за формулою (3.5) ...";

"... у рівняннях (1.9) – (1.12) ...";

"... у додатку Б ..." або "... (додаток Б)."

Таблиці

Таблицю необхідно розташовувати безпосередньо після тексту, в якому її згадують вперше, або на наступній сторінці/сторінках, якщо таблиця надто завелика для її вбудовування в структуру тексту.

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті.

Таблиці нумерують арабськими цифрами порядковою нумерацією у межах розділу, за винятком таблиць, які наводять у додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, розділених крапкою.

Назву таблиці друкують малими літерами, окрім першої великої, і розташовують над таблицею з вирівнюванням по центру сторінки. Назва повинна бути короткою і відображати зміст таблиці.

Графи та рядки таблиці нумерують арабським цифрами.

У випадку, коли розмір таблиці виходить за формат сторінки, таблицю розподіляють на частини, які переносять на наступну сторінку/сторінки. При цьому в кожній частині таблиці вказують, що це її продовження (наприклад, "Продовження табл. 3.1"). Над останньою частиною таблиці вказують про закінчення таблиці (наприклад, "Закінчення табл. 3.1").

Під час перенесення таблиці "шапку" таблиці заміняють на відповідні номери граф таблиці. Якщо таблицю не переносять на наступну сторінку, то графи таблиці не нумерують.

Перенесення таблиці на наступну сторінку допускається за умови написання не менше двох рядків після "шапки" таблиці.

Наприкінці назв таблиць крапки не ставлять. Відстань від тексту роботи до таблиці – один рядок (але не більше 10 мм).

Якщо в таблиці наведені дані, які мають декілька різних одиниць виміру, то необхідно внести до таблиці окрему графу щодо одиниць вимірювання.

У цілому таблиця повинна відображати необхідну у межах цієї таблиці інформацію, тобто вона не повинна бути перенасиченою. Якщо необхідно привести багато інформації, то краще викласти її за допомогою декількох таблиць.

Текст у таблицях друкують кг. 12 або 14. Приклади оформлення таблиць подано на рис. 4.

та динаміка витрат на виробництво продукції досліджуваного підприємства у 2019 - 2020 роках подана у табл. 3.1.

10 мм

таблиця 3.1

Структура та динаміка елементів витрат в ПАТ "Схід"

Елементи витрат на виробництво	2009 р.		2010 р.		Змін а частк и, %
	Абсолютне значення, тис. грн	Частка, %	Абсолютне значення, тис. грн	Частка, %	
1	2	3	4	5	6
1. Матеріальні витрати	70 291	67,70	217 495	61,64	-6,06
2. Витрати на оплату праці	27 280	26,30	87 602	24,80	-1,50
3. Відрахування на соціальні заходи	1 300	1,25	2 230	0,64	-0,61

20 мм

-//- перехід на іншу сторінку -//-

32

Закінчення табл. 3.1

1	2	3	4	5	6
4. Амортизація	894	0,86	9 851	2,79	1,93
5. Інші витрати	4 066	3,92	35 704	10,13	6,21
Разом витрат	10 3831	100,0	352 882	100,0	-

З табл. 3.1 видно, що підприємство, в цілому, додержувалось

....

Рис. 4. Приклад оформлення таблиць

Формули і рівняння

У роботі формули і рівняння розташовують безпосередньо після тексту, в якому їх згадують.

Формули створюють за допомогою "редактора формул". Формули і рівняння в роботах (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) варто нумерувати порядковою нумерацією у межах розділу. Номер формули або рівняння складається з номера розділу і порядкового номера формули або рівняння, розділених крапкою, наприклад, формула (3.6) – шоста формула третього розділу.

Номер формули або рівняння вказують на рівні формули або рівняння в дужках у крайньому правому положенні на рядку. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять у формулу або рівняння, наводять безпосередньо під формулою в тій послідовності, у якій вони подані у формулі або рівнянні. Перший рядок пояснення починають з нового рядка без абзацного відступу словом "де", без двокрапки. Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта варто подавати з нового рядка, пояснювальні символи повинні бути написані на однаковій відстані від краю аркуша, рівняючись за першим символом.

Перенесення формул або рівнянь на наступний рядок допускають тільки на знаках виконуваних операцій, причому знак операції на початку наступного рядка повторюють. Під час перенесення формули або рівняння на знаку операції множення застосовують знак "x". Нумерацію формули під час її перенесення вміщують на рівні останнього рядка.

Відстань від тексту до формули і від формули або/і розшифровки формули до тексту – один рядок (приблизно 15 мм). Приклад оформлення формул або рівнянь подано на рис. 5.

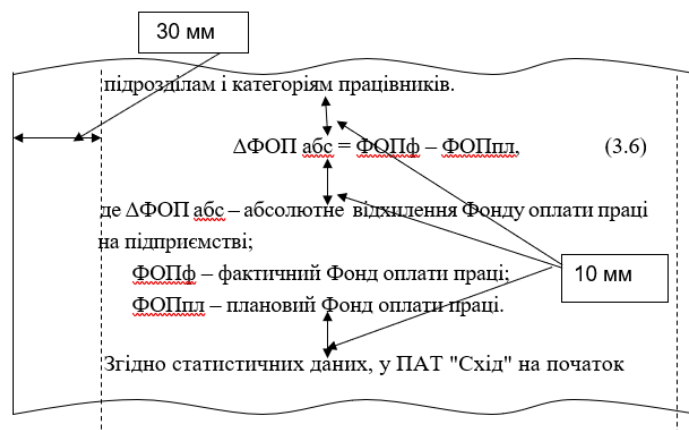

Рис. 5. Приклад оформлення формул

Оформлення переліку використаної літератури

Під час написання основної частини роботи мають бути наведені джерела, звідки запозичено фактичний матеріал. Їх вказують у відповідних посиланнях та в бібліографічному списку. Список використаної літератури повинен бути наведений після висновку з нової сторінки. Список літератури розташовують у такій послідовності:

Конституція України;

Закони України;

Укази Президента України;

Постанови Верховної Ради України;

Постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України;

іншу літературу подають за абеткою (у тому числі положення і інструкції міністерств та відомств, доповіді й виступи державних діячів України);

література, видана іноземними мовами;

якщо джерелом інформації є ресурси мережі "Інтернет", то в разі наявності прізвища автора, його вказують в алфавітному порядку, в разі відсутності – в кінці переліку літератури.

Бібліографічний опис складають тією мовою, якою опубліковане видання.

Відомості про літературу, яку включено до списку, необхідно давати згідно з вимогами державних стандартів з обов'язковим наведенням назв праць і вихідних даних видавництва. Список використаної літератури складають згідно з вимогами стандарту ДСТУ 8302:2015 "Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання". Так, необхідно вказати прізвище, ініціали автора, повну назву книги (статті), місце видання, видавництво, рік видання. Для статей, що опубліковані в періодичних виданнях, вказують прізвище, ініціали автора, назву статті, назву журналу або газети, рік видання, номер журналу чи дату виходу газети.

Приклади оформлення бібліографічного опису під час складання списку використаних джерел подано за посиланням [10].

Додатки

Після останньої сторінки списку використаної літератури перед додатками необхідно розмістити чистий аркуш паперу, на якому посередині великими літерами написати "ДОДАТКИ". Це остання сторінка роботи, яку нумерують. У змісті роботи треба вказувати першу сторінку додатків.

Кожен додаток починають з нової сторінки. При цьому він повинен мати заголовок, написаний угорі аркуша маленькими літерами з першою великою, симетрично щодо тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком маленькими літерами з першою великою повинно бути написане слово "Додаток" і велика літера, що позначає додаток.

Додатки варто позначати послідовно великими літерами української або російської абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад "Додаток А", "Додаток Б". Якщо недостатньо літер для нумерації додатків, продовжують їх нумерувати подвійними літерами таким чином: АА, АБ, АВ, ..., БА, ББ, БВ і т. д.

Ілюстрації, таблиці, формули і рівняння слід нумерувати в межах кожного додатка, наприклад, "Рис. А.3" – третій рисунок додатка А; "Таблиця А.2" – друга таблиця додатка А; "Формула (А.1)" – перша формула додатка А. Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, то їх нумерують, наприклад, "Рис. А.1", "Таблиця А.1", "Формула В.1".

Якщо додаток має продовження, то продовження додатка пишуть з абзацного відступу рядка з першої великої літери, вказуючи номер додатка і номер таблиці, рисунка або формули. Наприклад, "Продовження табл. А.4", "Продовження додатка Б", "Продовження рис. В.2".

Виправлення помилок

Незначні друкарські помилки, описки і графічні неточності, виявлені в роботі, можна виправляти шляхом зафарбовування білою фарбою і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту від руки чорним чорнилом або шляхом клеювання роздрукованого фрагмента. Допускають не більше двох виправлень на одній сторінці.

Рекомендована література

Основна

1. Вахович І. М. Фінансовий менеджмент та фінансовий інжиніринг бізнес-процесів: магістерський курс : [навч. посіб. у 2-х т. Т. 1]. Фінансовий менеджмент бізнес процесів / І. М. Вахович. – Луцьк : СПД Ж. В. Гадяк, друкарня "Волиньполіграф"™, 2013. – 604 с.
2. Кононенко О. Анализ финансовой отчетности / О. Кононенко, О. Маханько. – Харьков : Фактор, 2012. – 208 с.
3. Михайлюк О. Як читати та аналізувати фінансову звітність : посібник для членів наглядових рад та керівників акціонерних товариств / О. Михайлюк. – Київ : Міжнародна Фінансова Корпорація, 2004. – 108 с.
4. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / [М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2005. – 592 с.
5. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю. С. Цал-Цалко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

Інформаційні ресурси

6. Берест М. М. Фінансовий аналіз [Електронний ресурс] : навчальний посібник / М. М. Берест, М. О. Кіпа. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5303>.
7. Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.
8. Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства економіки України від 26.10.2010 р. № 1361. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-vnesennja-zmin-do-metodichnih-rekomendacii-shodo-vijavle-doc39053.html>.
9. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
10. Приклади оформлення списку літератури згідно з ДСТУ 8302:2015 "Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання" з урахуванням правок. – Режим доступу : http://lib.znau.edu.ua/jirbis2/images/phocagallery/2017/Pryklady_DSTU_8302_2015.pdf.

Додатки

Додаток А

Баланс (звіт про фінансовий стан)

Актив	Код рядка	На початок періоду	На кінець періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010		
первісна вартість	1011		
знос	1012		
Інвестиційна нерухомість	1015		
первісна вартість	1016		
знос	1017		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
які обліковують за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095		
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
виробничі запаси	1101		
незавершене виробництво	1102		
готова продукція	1103		
товари	1104		
поточні біологічні активи	1110		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками			
за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165		
готівка	1166		
рахунки в банках	1167		
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195		
III Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття	1200		
Баланс	1300		

Закінчення додатка А

1	2	3	4
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Пенсійні зобов'язання	1505		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Довгострокові забезпечення виплат персоналу	1521		
Цільове фінансування	1525		
Страхові резерви	1530		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгованість			
за довгостроковими зобов'язаннями	1610		
за товари, роботи, послуги	1615		
за розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
за розрахунками зі страхування	1625		
за розрахунками з оплати праці	1630		
за одержаними авансами	1635		
за розрахунками з учасниками	1640		
із внутрішніх розрахунків	1645		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	1700		
Баланс	1900		

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050		
Валовий прибуток	2090		
Валовий збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120		
Адміністративні витрати	2130		
Витрати на збут	2150		
Інші операційні витрати	2180		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195		
Доход від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		
Чистий фінансовий результат: збиток	2355		

Зміст

Вступ.....	3
1. Вибір теми та об'єкта курсової роботи.....	6
2. Структура курсової роботи	7
3. Рекомендації до написання основної частини курсової роботи	8
Розділ 1. Експрес-аналіз фінансового стану підприємства	8
1.1. Аналіз структури та динаміки джерел формування і напрямів використання фінансових ресурсів підприємства.....	8
1.2. Експрес-аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.....	15
Розділ 2. Поглиблений аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства	17
2.1. Аналіз ліквідності підприємства	17
2.2. Аналіз фінансової стійкості підприємства	22
2.3. Аналіз ділової активності підприємства	27
2.4. Аналіз рентабельності підприємства.....	31
4. Вимоги до оформлення роботи.....	33
Рекомендована література.....	44
Основна.....	44
Інформаційні ресурси	44
Додатки.....	45

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ФІНАНСОВА АНАЛІТИКА

**Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
для здобувачів вищої освіти
спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок"
освітньої програми "Фінанси і кредит"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Берест** Марина Миколаївна

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. О. Дмитрієва*

План 2023 р. Поз. № 26 ЕВ. Обсяг 49 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

---

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*